

ACC. N:R M. 14790: 1-4

Landskap: Skåne..... Upptecknare: Ligfrid Svensson, Hööv
Härad: Fresta..... Berättare: " " "
Socken: Hööv..... Berättarens yrke: f. d. vagnmakare
Uppteckningsår: 1959..... Född år 1880 i Hööv

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sten- och jordvärlare m. m. s. 1-4.

LUF 64.

Angående jordkällare fins eller har funnits sådana rätt allmänt i våra byggar, här fins en liten by som hör delvis till Höörs socken, som heter Stenspögen, och i min barndom bodde där enbart stenhuggare, i släkt var dom alla, däras stamfader hette Olsson mins jag en företagsam å kraftig man han hade tre söner å alla blev dom stenhuggare liksom sin fader, så hade han även två döttrar å dom blev bortgifta till stenhuggare båda, det var ju också en trakt som var liksom danad för stenhuggare all utmark var full av stora tillrundade stenblock på en tre fyra tonn, alla av utmärkt kvallite sandsten som var särskilt efterfrågad av möllare, en vattenmälla fans ju i var bäck å en väderkvarn på var backe å alla behövde dom kvarnstenar av olika storlek å hårdhet. Dessa stenblock kallades jordsuggor, och låg nere i jorden oftast bara med en liten slät yta åvanjords, så var det att gräva runt dessa block å prilägga dom innan

dom kunde börja kila sönder i skivor i regel var där
rah fin fläck, men det skulle ju ett stenhuggaröga till
att se hur fläcken gick, tog dom fel blev det bara trekant,
annars kunde dom klyvas rätt å fint som dom vore klyv-
da med säg, vilket underlättade arbetet mycket, så förs-
lades ju dessa kvarnstensämnen bort, där dom kanske
legat i millioner år, å kvar blev en stor håla i jorden
och sådana hålor å vallar fins nu överallt så det ser ut
som det varit en stark sjögång på jordskorpan, ingen
gav sej tid att gämma till åfter sej, å nu är det väl mycke
arbete, för björken i synnerhet har slatt rot å prodas utmärkt
i dessa hålor å vallar. Men många av dessa hålor som säg
på en hålla mot en åkerlapp jordes i ordning till hållare
dom lavade väggarna rätt upp av tuchtad sten å sedan
ett riktigt valv till tak av kiltformiga stenar allt utav
avfall från stenhuggeriet, ^{i regel var golv dytan fyrkantig} framtill utåt åkern gjordes
en förstuga likaledes lavad av sten, med riktigt tak-
valv, så öppnade man dörren kom man först inn i denna

lilla kammare, så var det en dörr till, å så var man inne i skålvå källaren, på så vis var dom frostfria, tack vare denna lilla kammare å två dörrar, så dessa källrar var utmärkta förvaringslokaler för potatis morötter å alla slags rotfrukter. Så skottades ju jord till å gånades med slänten i backen, så bara en dörr syntes, när detta sedan blev bevuxet med gräs, var det som dörren ledde inn till trollen i backen. Där man fann såna stora rullstensblock var alldrig grus utan riktigt hård pinnmo, det är ju gammal orörd lera så all växtlighet har god näring å allt trä blir mycke starkt, eken trivs utmärkt här. Marken är mycke kuperad här i Hörs trakten så en gång för länge sedan då dom byggde hus så ute på landet hade dom sållan någon egäntlig källare i huset, möjligtvis en lämna i hösgöbet å därunder ett litet hål å en trespolastege så dom kunde hoppa ner å sätta undan lite ^{mat} varor, då var det bra att ha en regålf jordhållare i backen mitt emot, och de hade dom flästa här i Stenska gen.

Torkbaster fins det rätt många lämningar åter ute i skogarna, dom kallades i regel bydestuor, oftast är framsidan väck så dom står helt öppna så djur om det fins några sådana i skogen kan gå dit in å skula när det är dåligt väder, men numera har dom inte betesdjur i skogarna, dom bet ju av alla nyplantor så det var ju förkastligt, djuren går numera i särskilda betespållar, ett måniskor bott i sådana jordkuler här i trachten har jag alldrig hört talas om. män väl fans det riktiga småhus med halmtak å lergolv ute i skogarna där fattigt folk bodde för, i regel låg dom på ofri grund dom hade hyrt tomtplatsen på 49 år å när dom 49 åren var ute fick det förnyas eller köpas, för det mesta den sista tiden fick markägaren övrta kåken, i regel blev den förfallen, taket blåste av, å sen var det snart slut med väggar skorsten så allt låg i en hög å påminde om förgångelsen, några mässiga gamla plommonträ utmärker ofta platsen där ett sådant gammalt hus legat. Alla skall numera bo i samhälle med all sorts bekvämligheter.